

Kohtujurist Michal Bobeki hinnangul võib Maximilian Schremsil olla võimalik tugineda tarbija staatusele, et esitada Austria kohtule hagi Facebook Irlandi vastu seoses tema enda Facebooki konto eraviisilise kasutamisega

Samas ei saa M. Schrems tarbija staatusele tugineda nõuete puhul, mille on talle loovutanud teised tarbijad

Maximilian Schrems Austriast esitas Facebook Irlandi vastu hagi Austria kohtule. Ta väidab, et Facebook Ireland on rikkunud nii tema enda õigusi eraelu puutumatusele ja andmekaitsele¹ kui ka seitsme teise Facebooki kasutaja õigusi, kes on M. Schremsi sellekohaste üleskutsete alusel² talle loovutanud nõuded, mis põhinevad samade õiguste väidetaval rikkumisel³. Nende kasutajate alaline elukoht on Austrias, Saksamaal ja Indias.

Facebook Ireland ei nõustu hagi allumisega Austrian kohtule rahvusvahelise kohtualluvuse sätete kohaselt. Esiteks väidab ta, M. Schremsi ei saa – või igal juhul ei saa enam – lugeda tarbijaks Facebooki vastases kohtumenetluses. Facebook Ireland väidab, et M. Schrems on tarbija staatuse minetanud, sest ta tegeleb selle äriühingu vastaste nõuetega kutsealaselt. Seetõttu ei laiene M. Schremsile enam ELi õigusega tarbijatele antud privileeg⁴, mis võimaldab tarbijatel esitada hagi välismaise lepingupartneri vastu oma alalise elukoha järgsele kohtule. Igal juhul tähendab asjaolu, et M. Schrems on loonud oma Facebooki *lehe*, et ta kasutab Facebooki kutsealaselt. Teiseks väidab Facebook Ireland, et tarbijatele seoses kohtualluvusega antud privileeg on rangelt isiklik ja loovutatud nõuete puhul ei saa sellele tugineda.

Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim kohus) on palunud Euroopa Kohtul selgitada tarbijatele seoses kohtualluvusega antud privileegi nende kahe ülalmainitud olukorra puhul.

Oberster Gerichtshof kirjeldab kohtuasja tausta ja täpsustab, et M. Schrems on spetsialiseerunud IT õigusele ja andmekaitseõigusele ning kirjutab doktoriväitekirja andmekaitse tsiviil-, karistus- ja haldusõiguslike aspektide kohta. Ta kasutab Facebooki alates 2008. aastast. Esmalt kasutas ta seda üksnes isiklikel eesmärkidel ja valenime all. Alates 2010. aastast on tal Facebooki *konto* oma nime all kirillitsas eraviisiliseks tegevuseks – fotode üleslaadimiseks, postituste tegemiseks ja *messengeris* vestlemiseks. Tal on umbes 250 „Facebooki sõpra“. Alates 2011. aastast on ta ühtlasi kasutanud Facebooki *lehte*. See leht sisaldab teavet tema loengute, paneeldiskussioonidel osalemise ja meedias esinemiste, tema kirjutatud raamatute, tema käivitatud annetuste kogumise ja Facebook Irlandi vastu algatatud menetluste⁵ kohta.

¹ M. Schrems nõuab muu hulgas teatavate lepingutingimuste kehtetuks tunnistamist, andmete kasutamisega seotud ettekirjutuse tegemist ja kahjuhüvitise väljamõistmist. Hagi on esitatud menetluskulude rahastamisega tegeleva äriühingu abil, kes saab tasuks 20% tulust, ning suhtekorraldusagentuuri kaasabil.

² Vastuseks sellele üleskutsesele on rohkem kui 25 000 isikut loovutanud oma nõuded kostja vastu M. Schremsile ühe tema poolt registreeritud veebisaidi kaudu. 9. aprilli 2015. aasta seisuga oli ootenimekirjas 50 000 isikut.

³ Ainult kohtuasja ajamise eesmärgil.

⁴ Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades („Brüsseli I määrus“, EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42).

⁵ Aastal 2011 esitas M. Schrems Facebook Irlandi vastu 22 kaebust liri andmekaitsevolinikule. Vastuseks kaebusele koostas andmekaitsevolinik kontrolliaruande, mis sisaldas soovitusi Facebook Irlandile, ja seejärel järelkontrolliaruande. 2013. aasta juunis esitas M. Schrems veel ühe kaebuse Facebook Irlandi vastu seoses seireprogrammiga PRISM, mis

M. Schrems on tema poolt Facebooki vastu alustatud menetluste kohta avaldanud kaks raamatut, pidanud loenguid (mõnikord tasuta eest), registreerinud suurel hulgal veebisaite (blogid, veebipetitsioonid, kostja vastu alustatud menetluste ühisrahastamine), saanud erinevaid autasusid ja asutanud ühingu Verein zur Durchsetzung des Grundrechts auf Datenschutz. Ta on moodustanud 10-liikmelise meeskonna, mille tuumikusse kuulub viis inimest, kes toetavad teda „Facebooki-vastases kampaanias“.

Täna esitab kohtujurist Michal Bobek Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Oberster Gerichtshofile esiteks, et sellised tegevused nagu kirjastamine, loengute ja veebilehtede pidamine või nõuete maksmapanekuks annetuste kogumine ei põhjusta tarbija staatuse kaotust nõuete osas, mis puudutavad isiku enda Facebooki kontot, mida on kasutatud isiklikel eesmärkidel. Seetõttu võib M. Schremsi pidada tarbijaks tema enda nõuete osas, mis tulenevad tema enda Facebooki konto eraviisilisest kasutamisest. Oberster Gerichtshof peab seda asjaolu siiski kontrollima.

Kohtujuristi hinnangul sõltub tarbijaks olemise staatus üldjuhul sellest, milline oli lepingu laad ja eesmärk selle sõlmimise hetkel. Otstarbe hilisemat muutust võib arvesse võtta ainult erandjuhtudel. Juhtudel, kus lepingu laad ja eesmärk on nii eraviisiline kui ka kutsealane, võib tarbija staatus siiski säilida, kui kutsealast „sisu“ võib pidada tähtsusetuks. Teadmised, kogemused, ühiskondlik tegevus või asjaolu, et seoses kohtuasjadega on saavutatud teatav maine, ei takista iseenesest kellegi lugemist tarbijaks.

Teiseks teeb kohtujurist ettepaneku vastata, et tarbija, kellel on õigus esitada välismaise lepingupartneri vastu hagi vastavalt oma alalisele elukohale, ei saa koos enda nõuetega esitada samaaegselt nõudeid, mille on loovutanud sama liikmesriigi muudes kohtades, teistes liikmesriikides või kolmandates riikides alaliselt elavad tarbijad.

Kohtujuristi hinnangul ilmneb kõnealustest sätetest selgelt, et tarbijatele seoses kohtualluvusega antud privileeg piirdub alati lepingu konkreetsete pooltega. Nende sätetega oleks vastuolus see, kui tarbijale antaks võimalus kasutada seda privileegi ka nõuete puhul, mille teised tarbijad on talle loovutanud pelgalt kohtuasja ajamise eesmärgil. Muuhulgas võimaldaks selline laiendamine koondada nõuded ühte jurisdiktsiooni ning valida kollektiivhagide esitamiseks soodsamate kohtute asukoht, loovutades kõik nõuded selles jurisdiktsioonis alalist elukohta omavale tarbijale. See tooks kaasa piiramatut ja sihipärast nõuete loovutamist mis tahes sellises jurisdiktsioonis alalist elukohta omavatele tarbijatele, kus on soodsam kohtupraktika, väiksemad kohtukulud või hõlpsam menetlusabi, mis võib põhjustada mõne jurisdiktsiooni ülekoormuse.

Kohtujurist M. Bobek mõnab, et kollektiivse õiguskaitse võimalus teenib tarbija tõhusa kohtuliku kaitsmise huve. Kui see suudetaks hästi kujundada ja rakendada, oleks sellest ka kohtusüsteemile süsteemset kasu, nagu näiteks sarnaste menetluste vajaduse vähenemine. Sellise kollektiivse õiguskaitse loomine ei ole aga Euroopa Kohtu ülesanne, vaid seda saab vajadusel teha liidu seadusandja.

MÄRKUS: Kohtujuristi ettepanek ei ole Euroopa Kohtule siduv. Kohtujuristi ülesanne on täiesti sõltumatult teha Euroopa Kohtule ettepanekuid talle määratud asjade õigusliku lahenduse kohta. Euroopa Kohtu kohtunikud asuvad selles kohtuasjas nõu pidama. Kohtuotsus tehakse hiljem.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda siseriiklikku kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teistele liikmesriigi kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Ettepaneku [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle ettekandmise päevast.

lõppkokkuvõttes tõi kaasa komisjoni otsuse „Safe Harbour“ tühistamise Euroopa Liidu Kohtu poolt kohtuasjas [C-362/14](#), Schrems, vt pressiteade nr [117/15](#).

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎(+352) 4303 3127

Kohtujuristi ettepaneku ettelugemisest saab pildisalvestisi „[Europe by Satellite](#)“ kaudu ☎(+32) 2 2964106